

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Հայոց լեզվի և գրականության ամբիոն

Ամբիոնի վարիչ՝ Բաբոնյան Հ. Ռ. /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 2

«12» սեպտեմբեր 2023 թ.

ՀԼԳ/Բ-165- «ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ (ՇԱՐԱՀՅՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ)» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՌԻՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011301.00.6 Ընդհանուր մանկավարժություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011301.01.6 Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

Մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

Հայոց լեզվի և գրականության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

առկա/հեռակա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

4-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝

Հ. Հարությունյան, Բ.Գ.Թ., դոցենտ

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ՝ harutyunyanhasmikp@yandex.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.1 Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.2 Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.4 Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
 - 14.1 Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
 - 14.2 Հարցաշար
 - 14.3 Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹

«Հայոց լեզու (Շարահյուսություն)» դասընթացը կարևորվում է հանրակրթության բնագավառում տարրական դասարանների ուսուցիչների պատրաստման գործընթացում, ներառված է՝ **011301.01.6 Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա** կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հիմնական մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է մասնագիտական հիմնարար գիտելիքներով, տեսական և գործնական-կիրառական կարողություններով և հմտություններով ապագա ուսուցչին, գիտնական-հետազոտողին զինելը:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- Սովորեցնել դասընթացի տեսական հիմքերը:
- Բացատրել ժամանակակից հայերենի շարահյուսական համակարգի օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել հետազոտություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել ժամանակակից հայերենի շարահյուսական համակարգի առանձնահատկությունները, ճանաչել և բացատրել դրանք համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Հայոց լեզու (Շարահյուսություն)» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների՝ հայերենի կառուցվածքային նախընաց մակարդակների վերաբերյալ գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների առկայությունը:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ կոմպետենցիաները.

«Հայոց լեզու (Շարահյուսություն)» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա հայերենի շարահյուսության տեսական հիմունքները,
2. իմանա հայերենի շարահյուսության ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի լեզվաբանական հետազոտության մեթոդներին,

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների:

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

5. կարողանա մասնագիտական գիտելիքների շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա) Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ8.տեղեկատվությունը կառավարելու ունակություն (տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվություն գտնելու և վերլուծելու ունակություն),

ԳԿ9 խնդիրների լուծում:

Միջանձնային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՄՁԿ2 թիմային աշխատանք,

ՄՁԿ4 միջառարկայական թիմում աշխատելու ունակություն:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու ունակություն,

ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն:

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ3համապատասխան համատեքստում ընկալել և մեկնաբանել նոր տեղեկատվությունը,

ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները:

Ուսուցչական կոմպետենցիաներ (ՈԻԿ)՝

ՈւԿ4 առարկայական գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն ,

ՈւԿ9 համագործակցության միջոցով միջառարկայական խնդիրներ լուծելու կարողություն:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Հայոց լեզու (Շարահյուսություն)» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել դպրոցում մասնագիտական գործունեության ընթացքում, Բարձրագույն կրթության երկրորդ շրջափուլի ընթացքում, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և գիտահետազոտական աշխատանքի բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեդիտ/120 ժամ	4 կրեդիտ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	22	6
Գործնական աշխատանք	20	8
Սեմինար պարապմունք	-----	-----
Լաբորատոր աշխատանք	-----	-----
Ինքնուրույն աշխատանք	78	106
Ընդամենը	120	120
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ <u>ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն</u>)	Երկու ընթացիկ գրավոր քննություն	Գրավոր քննություն

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, խմբային աշխատանքների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է

լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են՝

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Կտր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կունրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են՝** մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁴.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապրազներ	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Բարդ նախադասությունը և նրա կառուցվածքը:	2	-	2	-	5
2.	Բարդ համադասական նախադասություն: Միավորական հարաբերությամբ բարդ համադասական նախադասություններ:	2	-	2	-	10
3	Ներհակական, տրոհական, հավելական հարաբերությամբ բարդ համադասական նախադասություններ:	3	-	2	-	8
4	Բարդ ստորադասական նախադասության կառուցվածքը և իմաստային առանձնահատկությունները:	2	-	2	-	5
5	Բարդ ստորադասական նախադասության տեսակներն ըստ շարահյուս. փոխհարաբերության:	2	-	2	-	10
6	Նախադաս. գլխավոր անդամներին փոխարինող երկրորդ. նախադաս.:	3	-	2	-	10
7	Նախադաս. երկրորդ. անդամներին փոխարինող երկրորդ. նախադաս. գոյականական անդամի լրացում երկրորդ. նախադասություններ:	3	-	2	-	10
8	Բայական անդամի խնդիր լրացում երկրորդ. նախադասություններ:	2	-	2	-	10
9	Բայական անդամի լրացում երկրորդ. նախադասություններ: Ամբողջ գլխավոր նախ.	2	-	2	-	5

⁴ Նման է օրացուցային պլանին:

	լրացնող երկրորդական նախադասություններ:					
10	Փոխակերպում:	1	-	2	-	5
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		22	-	20	-	78

Հեռակա ուսուցման համակարգ

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների		
		դասախ.	գործ	Ինքն.
1	Բարդ նախադասությունը և նրա կառուցվածքը:	1	1	15
2	Բարդ համադասական նախադասություն. Տեսակները:	1	1	18
4	Բարդ ստորադասական նախադասության կառուցվածքը և իմաստային առանձնահատկությունները: Բարդ ստորադասական նախադասության տեսակներն ըստ շարահյուս. փոխհարաբերության:	1	1	20
5	Նախադաս. գլխավոր անդամներին փոխարինող երկրորդ. նախադաս.:	1	2	18
6	Գոյականական անդամի լրացում երկրորդ. նախադասություններ:	1	1	15
7	Բայական անդամի լրացում երկրորդ. նախադասություններ: Փոխակերպում:	1	2	20
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		6	8	106

**11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
Պարտադիր գրականություն**

Հմ.	Հեղինակ	Անվանում	Հրատարակման տարի
2.	Ս. Աբրահամյան	Հայոց լեզու. շարահյուսություն	2004
4.	Ս. Աբրահամյան, Ն. Պառնասյան և այլք	Ժամանակակից հայոց լեզու	1976
5.	Գ. Գարեգինյան	Ժամանակակից հայոց լեզու: Բարդ նախադասություն	1984
6.	Ա. Պապոյան, Խ. Բաղիկյան	Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն	2003

Լրացուցիչ գրականություն

Հմ.	Հեղինակ	Անվանում	Տարի
	Ա. Պապոյան	Ժամանակակից հայոց լեզվի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ	2004
	Լ. Թեյլան	Բազմաբաղադրիչ բարդ նախադասությունների դասակարգման շուրջ	http://www.armin.am/images/menus/2592/Leonid_Telyan.pdf

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

	Թեմա	Անցկացման տեսակը, ձևը և մեթոդը, ժամաքանակը – առկա // հեռակա	Նպատակը	Դասախոսության ուսումնասիրվող հարցը	Մոտաչափանքներ ուսանողներին դասախոսությունը նախապատրաստելու համար	Դասախոսության թեմային վերաբերող գրականություն, տեղեկատվական նյութեր
1.	Գաղափար բարդ նախադասության մասին:	Հիմնահարցային դասախոսություն 2/1	Բարդ նախադասության հատկանիշների վերհանում: Պարզ և բարդ նախադասությունների նմանությունների և տարբերությունների լուսաբանում:	1. Նախադասությունը իբրև մտածողության և հաղորդակցության միջոց: 2. Պարզ և բարդ նախադասությունների տարբերակումը ըստ ստորոգման:	Թեմային առնչվող գիտելիքների վերհիշում:	ՊԳ 1, 2, 5
2.	Բարդ համադասական նախադասություն:	Հիմնահարցային դասախոսություն 2/1	Տեղեկության հաղորդում բարդ համադասական նախադասության բաղադրիչների կապակցման միջոցների, եղանակների ու տեսակների վերաբերյալ ըստ բաղադրիչ նախադասությունների իմաստային	1. Բարդ համադասական նախադասության բաղադրիչների կապակցման միջոցներն ու եղանակները 2. Տեսակներն ըստ բաղադրիչ նախադասությունների իմաստային հարաբերության: 3. Բարդ համադասական և ստորադասական	Մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:	ՊԳ 1, 2, 3, 4, 6

			հարաբերության: Համադասական նախադասությունների դասակարգման սկզբունքների բացահայտում:	նախադասությունների տարբերություններն ու նմանությունները:		
3.	Բարդ ստորադասական նախադասության բնութագիրը, կառուցվածքը և իմաստային առանձնահատկությունները:	Հիմնահարցային դասախոսություն 2/1	Բարդ համադասական և ստորադասական նախադասությունների տարբերությունների ու նմանությունների վերհանում:	1. Բարդ ստորադասական նախադասության բաղադրիչների կապակցման միջոցներն ու եղանակները: 2. Բարդ ստորադասական նախադասության տեսակներն ըստ բաղադրիչների սերտության աստիճանի (մասնատունակ և անմասնատունակ կառուցվածքներ): 3. Բազմաբաղադրիչ բարդ ստորադասական նախադասության տիպերը:	Հանձնարարված գրականության մշակում :	ՊԳ 1, 2, 3, 6 ԼԳ 2
4.	Բարդ ստորադասական նախադասության տեսակներն ըստ շարահյուս.	Հիմնահարցային դասախոսություն 2/-	Ճշտել երկրորդական նախադասությունների շարահյուսական գործառույթի որոշման հիմունքները:	1. Երկրորդական նախադասությունների շարահյուսական գործառույթի որոշման հիմունքները:	Հանձնարարված գրականության մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:	ՊԳ 2, 3, 6

	փոխհարաբերության:					
5.	Նախադաս. գլխավոր անդամների և փոխարինող երկրորդ. Նախադասություններ:	Հիմնահարցային դասախոսություն 3/1	Ենթակա և տորոգելի ստորադաս ունեցող բարդ նախ. կառուցվածքային հատկանիշների վերհանում:	1.Ենթակա ստորադաս ունեցող բարդ նախ. կառուցվածքային հատկանիշները: 2.Հարաբերյալների գործածությունը գերադասում: 3Գլխավոր նախադասության ստորոգյալի արտահայտությունը: 4.Ստորոգելի երկրորդական նախադասության կապակցումը:	Հանձնարարված գրականության մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:	ՊԳ 2, 3, 6,
6.	Գոյականական անդամի լրացում ստորադաս նախադասությամբ բարդ նախադասություններ:	Հիմնահարցային դասախոսություն 2/1	Գոյականական անդամի լրացում երկրորդական նախադասությունների տարբերակում:	1.Որոշիչ երկրորդական նախ. իմաստակառուցվածքային հատկությունները: 2.Բացահայտի երկրորդական նախ. իմաստակառուցվածքային հատկությունները: 3.Հատկացուցիչ երկրորդական նախ. իմաստակառուցվածքային հատկությունները:	Հանձնարարված գրականության մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:	ՊԳ 2, 3, 6
7.	Բայական անդամի լրացում երկրորդ. նախադասու	Հիմնահարցային դասախոսություն 2/0,5	Բայական անդամի լրացում երկրորդ. նախադասությունների բնութագրում:Խնդիր ստորադաս նախադասությամբ բարդ	2.Ուղիղ խնդիր երկրորդական նախադասության իմաստակառուցվածքային հատկությունները: 3.Անուղղակի խնդիր ,երկրորդական	Հանձնարարված գրականության մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:	ՊԳ 3, 6 ԼԳ 1

	թյուններ:		<p>նախադասությունների տարբերակում: Ստորադաս նախադասությունների կապակցման միջոցների և առանձնահատկությունների վերհանում:</p>	<p>նախադասությունների(հանգման, միջոցի, ներգործող) իմաստակառուցվածքային հատկությունները:</p> <p>4.Վերաբերության, անջատման, մատուցման, միասնության և այլ անուղղակի խնդիր երկրորդական նախադասությունների իմաստակառուցվածքային առանձնահատկությունները:</p>		
8.	<p>Պարագա ստորադաս բաղադրիչով բարդ նախադասություններ: Ամբողջ գլխավոր նախ. լրացնող երկրորդական նախադասություններ:</p>	<p>Հիմնահարցային դասախոսություն 2/-</p>	<p>Պարագա ստորադաս բաղադրիչով բարդ նախադասությունների տարբերակում և կապակցման միջոցների առանձնահատկությունների վերհանում: Ամբողջ գլխավոր նախ. լրացնող երկրորդական նախադասությունների բնութագրում:</p>	<p>1.Տեղի, ժամանակի պարագա երկրորդական նախադասության իմաստակառուցվածքային առանձնահատկությունները:</p> <p>2.Ձևի, չափի պարագա երկրորդական նախադասությունների իմաստակառուցվածքային առանձնահատկությունները:</p> <p>2.Նպատակի և պայմանի պարագա երկրորդական նախադասությունների իմաստակառուցվածքային առանձնահատկությունները:</p> <p>3.Պատճառի, հիմունքի, զիջման և</p>	<p>Դասախոսական տեքստի յուրացում:</p>	<p>ՊԳ 3, 6,</p>

				<p>հետևանքի պարագա երկրորդական նախադասությունների իմաստակառուցվածքային առանձնահատկությունները:</p> <p>4.Գլխավոր նախադասությանը հետևանքի նշանակությամբ լրացնող երկրորդական նախ. կառույցներ:</p> <p>5.Գլխավոր նախադասությանը հարակցական նշանակությամբ լրացնող երկրորդական նախադասություններով կառույցներ:</p>		
9.	Ուղղակի խոսքի փոխակերպումը անուղղակի խոսքի:	Հիմնահարցային դասախոսություն 2/0,5	Բազմաբաղադրիչ բարդ ստորադասական նախ. տեսակների վերհանում:	<p>1.Համաստորադասությամբ բարդ ստորադասական նախադասություն;2.Ենթաստորադասությամբ բարդ ստորադասական նախ.:</p> <p>3.Խառը տիպի բարդ ստորադասական նախադասություն:</p>	Հանձնարարված գրականության մշակում:	ՊԳ 3 Դասախոսական տեքստ

10.	Բարդ ստորադասական նախադասությունների փոխակերպումը պարզի:	Հիմնահարցային դասախոսություն 2/-	Փոխակերպվող և չփոխակերպվող բարդ ստորադասական նախադասություններ ճանաչում: Բարդ ստորադասական նախ. փոխակերպելիս կատարվող կառուցվածքային փոփոխությունների վերհանում:	Բարդ ստորադասական նախ. փոխակերպելիս կատարվող կառուցվածքային փոփոխությունները:	Տրված գրականության մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում	ՊԳ 2, 3, 6 ԼԳ 2
-----	--	----------------------------------	--	---	---	--------------------

12.2.ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՊԱՐԱԴԻՍՈՒՆՔՆԵՐԻ ՈՒՄՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՔԱՐՏ

(առկա և հեռակա ուսուցման համակարգեր)

	Թեմա	Նպատակ (խնդիր)	Դասաժամերին քննարկման ենթակա հարցեր և դասավանդման մեթոդներ	Ժամաքանակ - առկա / հեռակա (քանավել՝ և այլն)	Ուսումնառության և գնահատման համապատասխան մեթոդներ և հնարներ		Գ.պ., թե՛ մտքին վերաբերող գրավոր և տեղեկատվական նյութեր
					Առաջադրանքներ ուսանողներին գործնական պարապմունքներին պատրաստվելու համար	Ստուգման ձև (ինքնաստուգում)	
1	2	3	4	5	6	7	8

1.	Գաղափար բարդ նախադասության մասին:	Բարդ նախադասության հատկանիշների վերհանում:Պարզ և բարդ նախադասությունների նմանությունների և տարբերությունների լուսաբանում:	1.Նախադասությունը իբրև մտածողության և հաղորդակցության միջոց: 2. Պարզ և բարդ նախադասությունների տարբերակումը ըստ ստորոգման:	2/1	Թեմային առնչվող գիտելիքների վերհիշում,դասախոսական տեքստի յուրացում:	Բանավոր ստուգում:	ՀԳ 28, 7,19 ԼԳ 7
2.	Բարդ համադասական նախադասություն: Բարդ ստորադասական նախադասության բնութագիրը:	Տեղեկության հաղորդում բարդ համադասական նախադասության բաղադրիչների կապակցման միջոցների, եղանակների ու տեսակների վերաբերյալ ըստ բաղադրիչ նախադասությունների իմաստային հարաբերության:Համադասական նախադասությունների դասակարգման սկզբունքների բացահայտում:	1.Բարդ համադասական նախադասության բաղադրիչների կապակցման միջոցներն ու եղանակները 2.Տեսակներն ըստ բաղադրիչ նախադասությունների իմաստային հարաբերության: 3.Բարդ համադասական և ստորադասական նախադասությունների տարբերություններն ու նմանությունները:	2/1	Մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:	Բանավոր հարցում:Թեստային ստուգում:	ՀԳ1,2,5,7, 10,24,8
3.	Բարդ ստորադասական	Ճշտել երկրորդական նախադասությունների	1. Երկրորդական նախադասություններ	2/1	Հանձնարարված գրականության	Բանավոր հարցում:Թեստ	ՀԳ1,2,5,7,10,

	նախադասության տեսակներն ըստ շարահյուս. փոխհարաբերության:	շարահյուսական գործառույթի որոշման հիմունքները:	ի շարահյուսական գործառույթի որոշման հիմունքները:		մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:	տային ստուգում:	8,24
4	Նախադաս. գլխավոր անդամներին փոխարինող երկրորդ. նախադաս.:	Ենթակա և տորոգելի ստորադաս ունեցող բարդ նախ. կառուցվածքային հատկանիշների վերհանում:	<p>1.Ենթակա ստորադաս ունեցող բարդ նախ. կառուցվածքային հատկանիշները:</p> <p>2.Հարաբերյալների գործածությունը գերադասում:</p> <p>3Գլխավոր նախադասության ստորոգյալի արտահայտությունը:</p> <p>4.Ստորոգելի երկրորդական նախադասության կապակցումը:</p>	2/2	Հանձնարարված գրականության մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:	Բանավոր հարցում,թեստային ստուգում:	<p>ՀԳ1,2,5,7, 10,24</p> <p>ՀԳ 5,7,11 ԼԳ 2,6</p>

5.	Գոյականական անդամի լրացում ստորադաս նախադասությամբ բարդ նախադասություններ:	Գոյականական անդամի լրացում երկրորդական նախադասությունների տարբերակում:	<p>1.Որոշիչ երկրորդական նախ. իմաստակառուցվածքային հատկությունները:</p> <p>2.Բացահայտիր երկրորդական նախ. իմաստակառուցվածքային հատկությունները:</p> <p>3.Հատկացուցիչ երկրորդական նախ. իմաստակառուցվածքային հատկությունները:</p>	2/1	<p>Հանձնարարված գրականության մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:</p>	Թիմային աշխատանք:Բանավոր հարցում:	<p>ՀԳ 5,7</p> <p>ՀԳ 5,7,21</p> <p>ԼԳ 2,6</p>
6.	Բայական անդամի լրացում երկրորդ. նախադասություններ:	Բայական անդամի լրացում երկրորդ. նախադասությունների բնութագրում:Խնդիր ստորադաս նախադասությամբ բարդ նախադասությունների տարբերակում: Ստորադաս նախադասությունների կապակցման միջոցների և առանջնահատկությունների վերհանում:	<p>2.Ուղիղ խնդիր երկրորդական նախադասության իմաստակառուցվածքային հատկությունները:</p> <p>3.Անուղղակի խնդիր ,երկրորդական նախադասությունների(հանգման, միջոցի, ներգործող) իմաստակառուցվածքային հատկությունները:</p> <p>4.Վերաբերության,</p>	4/2	<p>Հանձնարարված գրականության մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:</p>		

			անջատման, մատուցման, միասնության և այլ անուղղակի խնդիր երկրորդական նախադասությունների իմաստակառուցվածքայ ին առանձնահատկություն ները:				
7.	Պարագա ստորադաս բաղադրիչով բարդ նախադասություններ: Ամբողջ գլխավոր նախ. լրացնող երկրորդական նախադասություններ:	Պարագա ստորադաս բաղադրիչով բարդ նախադասությունների տարբերակում և կապակցման միջոցների առանձնահատկությունների վերհանում: Ամբողջ գլխավոր նախ. լրացնող երկրորդական նախադասությունների բնութագրում:	1.Տեղի, ժամանակի պարագա երկրորդական նախադասության իմաստակառուցվածքայ ին առանձնահատկություն ները: 2.Ձևի, չափի պարագա երկրորդական նախադասությունների իմաստակառուցվածքայ ին առանձնահատկություն	2/1	Հանձնարարված գրականության մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:		

			<p>ները:</p> <p>2.Նպատակի և պայմանի պարագա երկրորդական նախադասությունների իմաստակառուցվածքային առանձնահատկությունները:</p> <p>3.Պատճառի, հիմունքի, զիջման և հետևանքի պարագա երկրորդական նախադասությունների իմաստակառուցվածքային առանձնահատկությունները:</p> <p>4.Գլխավոր նախադասությանը հետևանքի նշանակությամբ լրացնող երկրորդական նախ. կառույցներ:</p> <p>5.Գլխավոր նախադասությանը</p>				
--	--	--	---	--	--	--	--

			հարակցական նշանակությամբ լրացնող երկրորդական նախադասություններով կառույցներ:				
8.	Նախադասությունների կապակցումը խոսքաշարում: 4. Ուղղակի խոսք, նրա շարադասությունը և կետադրությունը: Ուղղակի խոսքի փոխակերպումը անուղղակի խոսքի:	Բազմաբաղադրիչ բարդ ստորադասական նախ. տեսակների վերհանում:	1. Համաստորադասությամբ բարդ ստորադասական նախադասություն; 2. Ենթաստորադասությամբ բարդ ստորադասական նախ.: 3. Խառը տիպի բարդ ստորադասական նախադասություն:	2/0			
9.	Բարդ ստորադասական նախադասությունների փոխակերպումը պարզի:	Փոխակերպվող և չփոխակերպվող բարդ ստորադասական նախադասություններ ճանաչում: Բարդ ստորադասական նախ. փոխակերպելիս կատարվող կառուցվածքային փոփոխությունների վերհանում:	Բարդ ստորադասական նախ. փոխակերպելիս կատարվող կառուցվածքային փոփոխությունները:	2/1	Հանձնարարված գրականության մշակում և դասախոսական տեքստի յուրացում:		

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ⁵	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ⁶
1.	Գեղարվեստական գրականությունից դուրս գրել բարդ նախադասություններ և բնութագրել դրանց բաղադրիչների կապակցման եղանակները, միջոցները, քերականական հարաբերությունների բնույթը:	Շարահյուսական կապակցման եղանակներ, միջոցներ, քերականական հարաբերությունների բնույթ:	20-21-րդ դդ. Հայ արձակ ըստ ընտրության:	Մեպտեմբեր-հոկտեմբեր:	գրավոր, բանավոր քննարկում;	Գ. Գարեգինյան, Ժամանակակից հայոց լեզու: Բարդ նախադասություն, 1984թ. Դասընթացի դասախոսություններ:
2.	ԱՐԵՎԱԿ-ից դուրս գրել բարդ համադասական նախադասություններ, կազմել դրանց գծապատկերները և նշել իմաստային տեսակները:	Համադասական կառույցների բաղադրիչ նախադասությունների իմաստաքերականական հարաբերությունների հարցեր:	ԱՐԵՎԱԿ	հոկտեմբեր, նոյեմբեր	գրավոր, բանավոր վերլուծություն:	Ա. Պապոյան, Խ. Բադիկյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն, 2003թ. Ա. Պապոյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ, 2004թ.

⁵ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը:

⁶ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:

3.	ԱՐԵՎԱԿ-ից դուրս գրել բարդ ստորադասական նախադասություններ, կազմել դրանց գծապատկերները և նշել իմաստային տեսակները:	Ստորադասական կառույցների բաղադրիչ նախադասությունների կառուցվածքային, իմաստային և քերականական հարաբերությունների հարցեր:	ԱՐԵՎԱԿ	Նոյեմբեր, դեկտեմբեր	գրավոր, քանավոր վերկուծություն:	Ա. Պապոյան, Խ. Բաղիկյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն, 2003թ. Ա. Պապոյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ, 2004թ.
----	--	---	--------	---------------------	---------------------------------	---

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում⁷

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	Էլ. Գրատախտակ, համակարգիչներ:
Համակարգչային ծրագրեր	powerpoint

⁷ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար:

14. **Գնահատում**

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի⁸:

14.1. **Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝**

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. **Ուսանողների գիտելիքների ստուգում**

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Դասընթացն ամփոփվում է կիսամյակի ամփոփիչ քննության և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքների հանրագումարային միավորով:

14.3. **Հարցաշար (ըստ ծրագրի)**

Ամփոփիչ քննության հարցաշար

1. Բարդ նախադասության բնութագիրը: Անցողիկ կառույցներ:
2. Նշութակիր կամ զոդվածով և աննշույթ կամ շարահարությամբ բարդ նախադասություններ:
3. Մասնատունակ և անմասնատունակ բարդ նախադասություններ:
4. Բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերությունները բարդ նախադասության կազմում:
5. Բարդ համադասական նախադասության բնութագիրը:
6. Համադաս բաղադրիչների իմաստային հարաբերությունները:
7. Բարդ ստորադասական նախադասության բնութագիրը:
8. Ստորադաս բաղադրիչների կարգային և գործառական խմբավորումները. դրանց տիպաբանությունը:
9. Հարաբերիչ և հարաբերյալ:
10. Գոյականական ստորադաս բաղադրիչներ՝ ենթակա ստորադաս, ստորոգելի

⁸«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.):

ստորադաս:

11. Գոյականական ստորադաս բաղադրիչներ՝ հատկացուցիչ և բացահայտիչ ստորադասներ:
12. Խնդիր ստորադաս բաղադրիչներ:
13. Վերաբերության, անջատման, մատուցման, միասնության և այլ անուղղակի խնդիր ստորադաս բաղադրիչներ:
14. Տեղի, ժամանակի պարագա ստորադաս բաղադրիչներ:
15. Ձևի, չափի պարագա ստորադաս բաղադրիչներ:
16. Նպատակի և պայմանի պարագա ստորադաս բաղադրիչներ:
17. Պատճառի, հիմունքի, զիջման և հետևանքի ստորադաս բաղադրիչներ:
18. Ածականական ստորադաս բաղադրիչներ. որոշիչ ստորադաս բաղադրիչ:
19. Մակբայական ստորադաս բաղադրիչներ:
20. Պարագա ստորադաս բաղադրիչներ:
21. Տեղի, ժամանակի պարագա ստորադաս բաղադրիչներ:
22. Ձևի, չափի պարագա ստորադաս բաղադրիչներ:
23. Նպատակի և պայմանի պարագա ստորադաս բաղադրիչներ:
24. Պատճառի, հիմունքի և զիջման ստորադաս բաղադրիչներ:
25. Հետևանքի ստորադաս բաղադրիչ:
26. Ամբողջ գլխավորին լրացնող ստորադաս բաղադրիչներ:
31. Ուղղակի խոսք:
32. Փոխակերպումներ. բարդ նախադասության փոխակերպումը պարզի. ուղղակի խոսքի փոխակերպումն անուղղակիի և հակառակը:

14.4. Գնահատման չափանիշները.

- Գործնական աշխատանքներ-40 միավոր /նվազագույնը երկու հարցում/,
- Ինքնուրույն աշխատանք-20 միավոր,
- Ամփոփիչ քննություն-40 միավոր:

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 011301.00.6 Ընդհանուր մանկավարժություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/
Կրթական ծրագիր՝ 011301.01.6 Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա
Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	«ՀԼԳ/Բ-165- Հայոց լեզու (Շարահյուսություն)»			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	14	Դասախոսություն	6
			Գործնական աշխատանք	8
	Ինքնուրույն	106		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է մասնագիտական հիմնարար գիտելիքներով, տեսական և գործնական-կիրառական կարողություններով և հմտություններով ապագա ուսուցչին, գիտնական-հետազոտողին զինելը:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <p>Բարդ նախադասության բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերությունների դրսևորման եղանակներն ու միջոցները, համադասական և ստորադասական նախադասությունների կառուցվածքային հատկանիշները, դրանց դասակարգման սկզբունքները:</p> <p><i>Հմտություն</i></p> <p>Տարբերակել պարզ և բարդ նախադասությունները, բնութագրել բարդ նախադասության հատկանիշները, առանձնացնել բաղադրիչների միջև շարահյուսական հարաբերությունների երկու տարատեսակները՝ համադասություն և ստորադասություն, որոշել նախադասության կառուցվածքային տիպերը և ստորադաս բաղադրիչների բնույթը:</p> <p><i>Կարողունակություն</i></p> <p>Բարդ համադասական և ստորադասական նախադասությունների</p>			

	<p>դասակարգմանը, պարզ նախադասության անդամներին հարաբերակից ստորադաս բաղադրիչով բարդ նախադասությունների կապակցման միջոցներին, տարբեր կառուցվածքի նախադասությունների գծագրավորմանը, այլև հանձնարարված բազմաձյուղ գծագրերով բախադասություններ կառուցելու հմտությանը, նաև տեքստի կառուցվածքի մեկնաբանությանն ու, ի վերջո, ազատորեն շարադրելու, տեքստ կառուցելու հմտություններին ու նրբություններին:</p>
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p><i>Թեմա 1</i> Բարդ նախադասությունը և նրա կառուցվածքը: <i>Թեմա 2</i> Բարդ համադասական նախադասություն: Միավորական հարաբերությամբ բարդ համադասական նախադասություններ: <i>Թեմա 3</i> Ներհակական, տրոհական, հավելական հարաբերությամբ բարդ համադասական նախադասություններ: <i>Թեմա 4</i> Բարդ ստորադասական նախադասության կառուցվածքը և իմաստային առանձնահատկությունները: <i>Թեմա 5</i> Բարդ ստորադասական նախադասության տեսակներն ըստ շարահյուս. փոխհարաբերության: <i>Թեմա 6</i> Նախադաս. գլխավոր անդամներին փոխարինող երկրորդ. նախադաս.: <i>Թեմա 7</i> Նախադաս. երկրորդ. անդամներին <i>Թեմա 8</i> փոխարինող երկրորդ. նախադաս. գոյականական անդամի լրացում երկրորդ. նախադասություններ: <i>Թեմա 9</i> Բայական անդամի խնդիր լրացում երկրորդ. նախադասություններ: <i>Թեմա 10</i> Բայական անդամի լրացում երկրորդ. նախադասություններ: Ամբողջ գլխավոր նախ. լրացնող երկրորդական նախադասություններ: <i>Թեմա 11</i> Փոխակերպում:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>Գործնական աշխատանքներ-40 միավոր /նվազագույնը երկու հարցում/, Ինքնուրույն աշխատանք-20 միավոր, Ամփոփիչ քննություն-40 միավոր:</p>
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր-Ս. Աբրահամյան, Հայոց լեզու, շարահյուսություն, 2004 Ս.Աբրահամյան, Ն.Պառնասյան, Ժամանակակից հայոց լեզու, 1976: Գ.Գարեգինյան, Ժամանակակից հայոց լեզու. Բարդ նախադասություն, 1984: Ա.Պապոյան, Խ.Բաղիկյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի</p>

	<p>շարահյուսություն, 2004:</p> <p>Լրացուցիչ-Ա. Պապոյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ, 2004:</p> <p>Լ.Թեյան, Բազմաբաղադրիչ բարդ նախադասությունների դասակարգման շուրջ, համացանցային ռեսուրս:</p>
--	--